

Maatregel 7: Herstel en aanleg túnwallen

Túnwallen komen van oorsprong voor op de stuwwallen of keileembulten en zijn rond de 16e eeuw in gebruik genomen. In Friesland komen de túnwallen voor in het gebied bij Gaasterland. De túnwal werd vroeger als erfafscheiding gebruikt om het vee binnen de perceelsgrenzen te houden. De túnwal is een aardenwal die is opgezet uit gestoken plaggen. De plaggen worden in 7 lagen opgebouwd met daarop een kop. De túnwal is ongeveer 1 meter hoog, is ca. 1 meter breed in de voet en heeft een kruinbreedte van ca. 50 cm. Nadat de túnwallen hun functie hebben verloren, zijn ze in Gaasterland grotendeels uit het landschap verdwenen. Door túnwallen te herstellen of nieuw aan te leggen wordt de streekeigen cultuur versterkt. Bovendien heeft de aanleg van een túnwal een positief effect op de biodiversiteit. Zo vormen de wallen prachtige lijnelementen waar bijvoorbeeld insecten baat bij hebben (Fryske Agenda herstel Biodiversiteit).

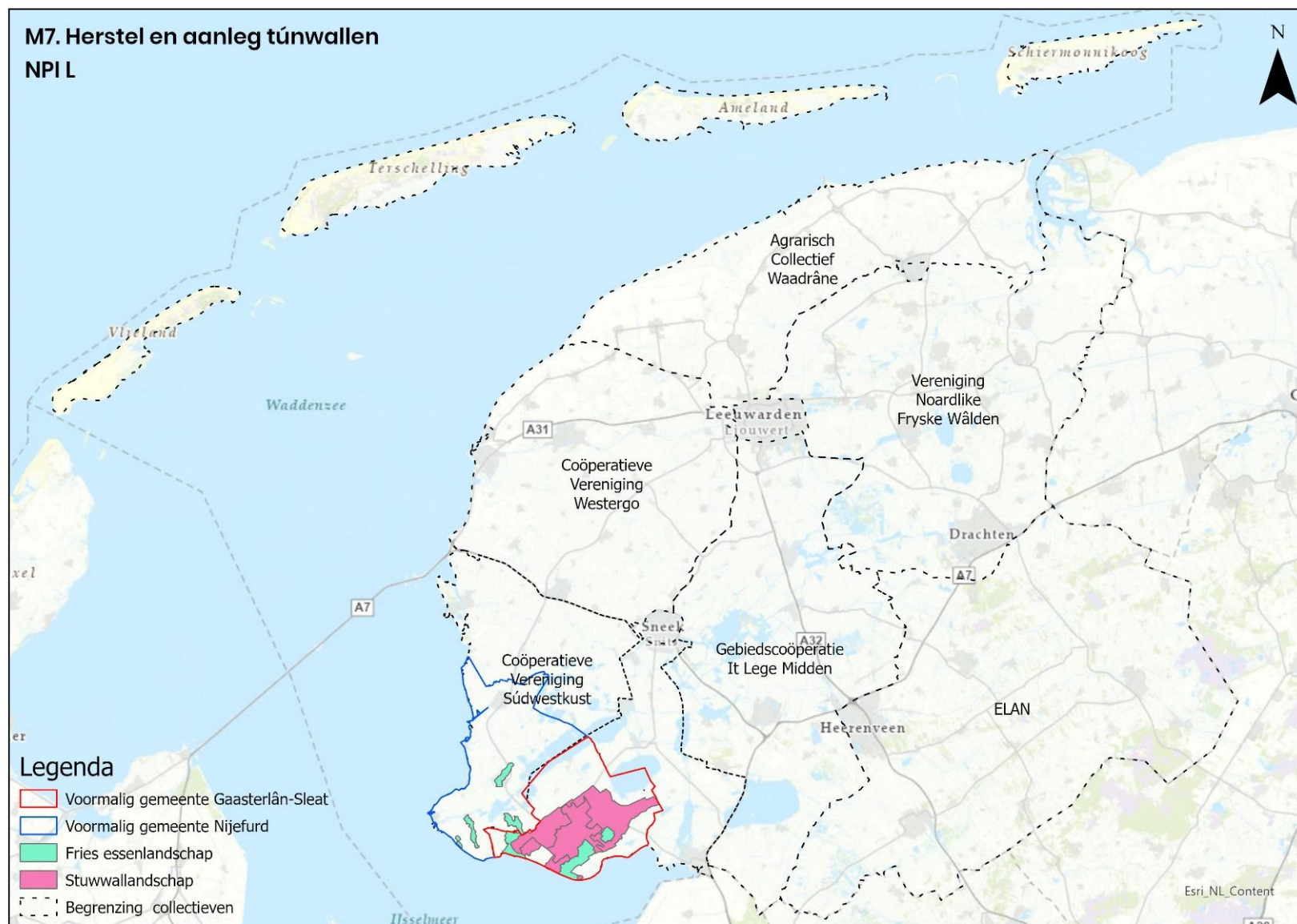
Geografisch criterium	Definitie
Landschapstypen stuwwallandschap en Fries essenlandschap voor zover gelegen in de voormalige gemeente Gaasterlân-Sleat en Nijefurd.	Herstel en aanleg betreft de fysieke inrichting. Hieronder valt onder andere: herprofilen of spitten, opwerpen en ophogen, frezen, inzaaien en rollen volgens oorspronkelijk historisch profiel.

Overige criteria

1. Een onderbouwing van de noodzaak van grond- en bodembewerking zoals ontgraven, ploegen, herprofilen, spitten of frezen en wat er met eventueel vrijkomende grond gebeurt, waarbij dit in ieder geval niet mag leiden tot demping van sloten of greppels elders;
 - a. *Indien graafwerkzaamheden worden uitgevoerd, wordt de vrijkomende grond zoveel mogelijk op het aangrenzende perceel verwerkt. Vrijkomende grond wordt niet gebruikt voor het dempen van sloten of greppels elders op het terrein (dit wordt in een overeenkomst vastgelegd).*
2. Er wordt gebruik gemaakt van de cultuurhistorische kaarten of kadastrale kaarten van voor 1950 waaruit blijkt dat het herstel overeenkomstig deze kaarten is, voor activiteiten binnen aanvragen die vallen onder Bijlage 1, categorie 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14 en 15:
 - a. Het herstel mag afwijken van deze kaarten wanneer wordt onderbouwd dat dit landschapshistorisch gezien ook tot een passende situatie leidt;

NPI L

Inkoop	: LBF organiseert de inkoop
Uitvoering	: Aannemer (hiervoor ontvangt een deelnemer GEEN vergoeding)
Instandhoudingsperiode	: 10 jaar
Randvoorwaarden	: - Op agrarische grond (als landbouwgrond geregistreerde percelen bij RVO). - De tunwal is 1 meter hoog, 1 meter breed in de voet en heeft een kruinbreedte van 50 cm.
Output	: 1 st.
Budget	:
Werving en controle uitvoering	: Collectieven/ LBF/ BoerenNatuur
Controle uitvoering	: LBF

Maatregel 8: Herstel en aanleg landgoederen, buitenplaatsen, state- of kloosterterreinen

Fryslân en Groningen waren in de middeleeuwen de provincies met de hoogste dichtheid aan kloosters, uithoven, staten en stinzen. Vooral in het zeekleilandschap kwamen honderden van dit soort terreinen voor. De kloosters en fraaie stinzen en staten domineerden de horizon van het toenmalige Friesland. De terreinen waren grotendeels omgracht en kenden een weelderige tuinen- en erfbeplanting. Met het herstellen en aanleggen van beplanting en/of omgrachtingen wordt de uitstraling en daarmee het cultuurhistorische karakter van deze terreinen in ere hersteld. Bovendien wordt met het herstellen of aanleggen van de beplanting gewerkt aan de lokale biodiversiteit.

Onderdelen van het plan kunnen zijn: solitaire bomen, singels, heggen/hagen, laanbomen, (fruit) boomgaarden, mengsels, stinzenplanten, etc. Werkzaamheden kunnen o.a. bestaan uit het herstellen van beplantingsstructuren en/of het herstellen van gracht- of slootpatronen.

Geografisch criterium	Definitie
Landgoederen, buitenplaatsen, state-of kloosterterreinen al of niet (deels) aanwezig en die aangegeven staan op de volgende kaartlagen van de provinciale Cultuurhistorische Kaart: - Stinzen en states/buitenplaatsen - Klooster of uithoven Of aantoonbaar overeenkomstig andere historische kaarten.	Herstel en aanleg betreft de fysieke inrichting. Hieronder vallen onder andere historische lanen of andere beplanting, historische paden met bijbehorende bruggetjes, historische waterpartijen, omgrachting van (voormalige) state- en kloosterterreinen en/of eenmalig baggeren van waterpartijen voor verbetering biodiversiteit en waterkwaliteit. Ook kan dit fysieke maatregelen ten behoeve van de verbetering van de waterbeheersing betreffen zoals kunstwerken, dammen en stuwen, wanneer dit bijdraagt aan integraal herstel van het terrein.

Overige criteria: zie ook maatregel 5

Inkoop	: LBF organiseert de inkoop
Uitvoering	: Deelnemer - beplanting (hiervoor ontvangt een deelnemer GEEN vergoeding) Aannemer - grondwerkzaamheden (hiervoor ontvangt de deelnemer GEEN vergoeding)
Instandhoudingsperiode	: 10 jaar
Randvoorwaarden	: - Deelnemers zorgen zelf ervoor dat conform het ontwerp en de opgestelde criteria wordt geplant. - Vrijkomende grond, wordt op aangegeven locatie verwerkt en mag niet gebruikt worden voor het dempen van sloten of greppels. - Omgrachting: moet grenzen aan een agrariër die in het bezit is van een BRS nummer
Output	: 2 st.
Budget	:
Werving en controle uitvoering	: Collectieven/ LBF/ BoerenNatuur
Controle uitvoering	: LBF

Maatregel 9: Herstel historische dijkbiotoop: dijklichaam, grenssloot, struweel, kolken, dijkcoupures, schotbalkhuisjes, dijkdoorgangen, beplanting

De eeuwenlange strijd tegen het water wordt in Fryslân weerspiegelt door de aanwezigheid van honderden kilometers aan zeewerende dijken, slaperdijken, veendijken met veel dijkdoorbraakkolken, dijkcoupures en schotbalkhuisjes. De dijken die niet langer een primaire waterkerende functie hebben, staan onder druk. Door herstelwerkzaamheden uit te voeren blijft het verhaal van de strijd tegen het water leesbaar in het landschap. De maatregel is van belang voor de instandhouding en zichtbaarheid van het Fryske cultuurlandschap en cultureel erfgoed.

Geografisch criterium	Definitie
Historische dijken zoals aangegeven op de Cultuurhistorische Kaart op de kaartlaag dijken of als dijklichaam aantoonbaar op historische kaarten van voor 1950, met een randstrook van 25 meter. Begrenzing overeenkomstig Cultuurhistorische Kaart.	Herstel historische dijkbiotoop: dijklichaam, grenssloot, struweel, kolken, dijkcoupures, schotbalkhuisjes, dijkdoorgangen, beplanting betreft de fysieke inrichting.
Alle landschapstypen.	De geformuleerde doelstelling is een combinatie van in ieder geval landschappelijke en cultuurhistorische doelstellingen bij voorkeur in combinatie met doelstellingen van flora en/of fauna. Hieronder valt onder andere: herprofilen of spitten, opwerpen en ophogen, frezen, inzaaien en rollen volgens oorspronkelijk historisch profiel en overeenkomstig nog bestaande dijkrestanten.

Inkoop	: LBF of aannemer organiseert de inkoop, afhankelijk van de omvang van de werkzaamheden
Uitvoering	: Deelnemer (hiervoor ontvangt een deelnemer een vooraf vastgestelde vergoeding) Aannemer (hiervoor ontvangt een deelnemer GEEN vergoeding)
Instandhoudingsperiode	: 10 jaar
Randvoorwaarden	: - Vrijkomende grond wordt ter plaatse in het aangrenzende perceel verwerkt en wordt niet gebruikt voor het dempen van sloten of greppels elders.
Output	: 1 st
Budget	:
Werving en controle uitvoering	: Collectieven/ LBF/ BoerenNatuur
Controle uitvoering	: LBF/ collectieven

M9. Herstel historische dijkbiotoop: dijklichaam, grenssloot, struweel, kolken, dijkcoupures, schotbalkhuisjes, dijkdoorgangen, beplanting

NPI L

